

Θεωρία Χωρικού Σχεδιασμού

Διδακτική ομάδα: Ελένη Ανδρικοπούλου, Γρηγόρης Καυκαλάς
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

10^ο Μάθημα

Η χωροταξία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Εισήγηση: Ελένη Ανδρικοπούλου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

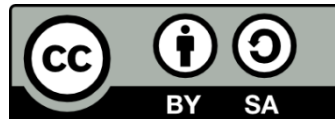

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΣΚΟΠΟΪ

Η παρούσα εισήγηση έχει σκοπό να περιγράψει τα βασικά βήματα της εξέλιξης της συζήτησης για τη χωροταξία, όπως αναπτύσσεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναλυτικά, τα θέματα που θα εξεταστούν είναι:

- I. Εισαγωγή: Η χωροταξία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- II. Οι εκθέσεις Ευρώπη 2000 (1990) και Ευρώπη 2000+ (1994)
- III. Το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ) (1999)
- IV. Η συνέχεια του ΣΑΚΧ: Εδαφική Ατζέντα (2007), Πράσινη Βίβλος για την εδαφική συνοχή (2008) και Εδαφική Ατζέντα 2020 (2011)
- V. Η χωροταξία και η εδαφική συνοχή ως διακρατική συνεργασία

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η Χωροταξία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

I. Μια απαραίτητη διευκρίνηση

- ▶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει δική της χωροταξική πολιτική. Δεν έχει θεσμικά την αρμοδιότητα για την άσκηση μιας ευρωπαϊκής χωροταξικής πολιτικής.
- ▶ Η χωροταξία ήταν και εξακολουθεί να παραμένει καθαρά εθνική υπόθεση. Ανήκει στα κράτη μέλη η αρμοδιότητα για άσκηση (εθνικής) χωροταξικής πολιτικής.
- ▶ Ωστόσο, η Ε.Ε. έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες σχετικά με χωροταξικά ζητήματα και πρόσφατα, έχει εντάξει στη Συνθήκη της Λισαβόνας (2009), μια ιδιαίτερη άποψη για την χωροταξία που την ονομάζει **‘εδαφική συνοχή’**.

I. Η εφαρμογή της χωροταξίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο: μέσω πολιτικών που έχουν **χωρική διάσταση**

Χωροταξία σε ευρωπαϊκό/κοινοτικό επίπεδο εφαρμόζεται μέσω των πολιτικών της Ε.Ε. που έχουν χωρική διάσταση και, κυρίως, μέσω της πολιτικής συνοχής

- ▶ Η **Πολιτική Συνοχής** έχει κατ' εξοχήν χωρική διάσταση αφού το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών πόρων που διαθέτει αφορά: την **περιφερειακή πολιτική**, δηλαδή, την πολιτική που αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Η πολιτική συνοχής περιλαμβάνει μεταξύ άλλων δράσεις για τις **πόλεις**, τη **χωροταξία** και την **εδαφική συνεργασία**.
- ▶ Άλλες πολιτικές που έχουν χωρική διάσταση και χωρικές επιπτώσεις: πολιτική περιβάλλοντος (ιδίως για αστικό περιβάλλον), ενιαία εσωτερική αγορά, διευρωπαϊκά δίκτυα, γεωργική πολιτική κ.ά.

I. Ποια είναι η πολιτική συνοχής;

- ▶ Η πολιτική συνοχής ασκείται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων(*) και έχει σκοπό την ισόρροπη και αρμονική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου και τη *“μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και τη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών...”* (άρθρο 158).
- ▶ Η πολιτική **«οικονομικής και κοινωνικής συνοχής»** θεσμοθετείται με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986.
- ▶ Η πολιτική **«οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής»** θεσμοθετείται με την Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας το 2007.

(*) Τα διαρθρωτικά ταμεία είναι:

- ▶ Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**,
- ▶ Το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**,
- ▶ και, το **Ταμείο Συνοχής** (το οποίο λειτουργεί ανεξάρτητα και έχει ειδικό σκοπό)

Δύο ακόμη ταμεία

- ▶ Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και
- ▶ Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

τα οποία συμμετείχαν στην πολιτική συνοχής δεν συμμετέχουν πλέον την περίοδο 2007-2013

I. Η νέα αρμοδιότητα της Ε.Ε.: **ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ** Η ένταξή της στη Συνθήκη της Λισαβόνας (2009)

1. Η εδαφική συνοχή εισάγεται ως τρίτη συνιστώσα της πολιτικής συνοχής. Ο νέος τίτλος είναι: Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική συνοχή (άρθρα 158 έως 162) και αναφέρει:
 - ▶ Η Κοινότητα αποσκοπεί στη «μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».
 - ▶ Πρόκειται για «τις αγροτικές περιοχές, τις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές».
2. Η εδαφική συνοχή συναρτάται με τις «υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος» (άρθρο 16, από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ 1997)
 - ▶ ενδιαφέρει η ορθή λειτουργία τους, επειδή οι υπηρεσίες αυτές (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση κ.ά.) συνεισφέρουν στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης.

I. Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα χωροταξίας

1989-93	<u>Πολιτική συνοχής: Α΄ προγραμματική περίοδος 1989-93</u>
1990	Έκθεση «Ευρώπη 2000» (στο πλαίσιο του άρθρου 10 του ΕΤΠΑ)
1994	Έκθεση «Ευρώπη 2000+» (στο πλαίσιο του άρθρου 10 του ΕΤΠΑ)
1994-99	<u>Πολιτική συνοχής: Β΄ προγραμματική περίοδος 1994-99</u>
1994-99	Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG IIC «διακρατική συνεργασία σε θέματα χωροταξίας»
2000-06	<u>Πολιτική συνοχής: Γ΄ προγραμματική περίοδος 2000-06</u>
2000-06	Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG IIIB «διακρατική συνεργασία σε θέματα χωροταξίας»
2000-06	Πρόγραμμα ESPON (Δίκτυο Παρατηρητηρίων Χωροταξίας)
2008	Έκδοση «Πράσινη Βίβλος για την εδαφική συνοχή»
2007-13	<u>Πολιτική συνοχής: Γ΄ προγραμματική περίοδος 2007-13</u> Στόχος ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
2007-13	Πρόγραμμα ESPON (Δίκτυο Παρατηρητηρίων Χωροταξίας)

I. Αποφάσεις των Άτυπων Συμβουλίων των Υπουργών Χωροταξίας σε θέματα χωροταξίας

1993	Ξεκινά η προετοιμασία του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου
1997	Πρώτο κείμενο του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου
1999	Έγκριση του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ)
2007	Υιοθέτηση της «Εδαφικής Ατζέντας της Ε.Ε.»
2011	Υιοθέτηση της «Εδαφικής Ατζέντας 2020»

II. Οι εκθέσεις Ευρώπη 2000 (1990) και Ευρώπη 2000+ (1994)

II. Έκθεση Ευρώπη 2000

Προοπτικές ανάπτυξης του Κοινοτικού Εδάφους (1990)

Στην πρώτη αυτή έκθεση προσδιορίζεται το πλαίσιο ανάλυσης των χωροταξικών ζητημάτων και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη χωροταξική οργάνωση της Ευρώπης. Η έκθεση εξετάζει τα εξής θέματα:

- ▶ δημογραφία (δημογραφικές τάσεις, μεταβολές στο εργατικό δυναμικό και επιπτώσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων)
- ▶ υποδομές και εδαφική συνοχή (υποδομές μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας)
- ▶ οικονομία (πρότυπα παραγωγής και χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων),
- ▶ περιβάλλον και φυσικοί πόροι (βιώσιμη ανάπτυξη, ρύπανση της ατμόσφαιρας, των υδάτινων πόρων και του εδάφους και ανάγκη προστασίας της φυσικής κληρονομιάς της Ευρώπης)
- ▶ ειδικές κατηγορίες περιοχών (αστικό σύστημα, αγροτικές περιοχές, παραμεθόριες πόλεις και περιφέρειες, παράκτιες περιοχές, νησιά).

II. Έκθεση Ευρώπη 2000+

Συνεργασία για τη Χωροταξία στην Ευρώπη (1994)

- ▶ Στην έκθεση αυτή εμφανίζεται για πρώτη φορά ο όρος «**χωροταξία**» συναρτημένος με την «**συνεργασία**» στην Ευρώπη.
- ▶ Στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χωροταξική οργάνωση της Ευρώπης, εντάσσει όλα τα προηγούμενα θέματα και προσθέτει τα εξής: ο ρόλος των διεθνών επενδύσεων, οι χωρικές επιπτώσεις των διευρωπαϊκών δικτύων, οι πολιτικές χωροταξικού σχεδιασμού των κρατών μελών οι χωρικές επιπτώσεις των μηχανισμών αναδιανομής των χρηματοδοτικών πόρων των κρατών μελών
- ▶ Στην έκθεση παρουσιάζονται επίσης τα συνοπτικά αποτελέσματα των διακρατικών «χωροταξικών» μελετών για οκτώ μεγάλες ομάδες περιφερειών που καλύπτουν το σύνολο του κοινοτικού χώρου (η Ελλάδα ανήκει στις «Περιφέρειες της Μεσογείου» μαζί με την Νότια Ιταλία).

II. Η σημασία των εκθέσεων «Ευρώπη 2000» για την ευρωπαϊκή χωροταξία

Στις δύο αυτές εκθέσεις μπαίνουν οι βάσεις για τον ρόλο που αναμένεται να έχει η χωροταξία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- ▶ Στην πρώτη έκθεση εμφανίζεται η νέα έννοια της εδαφικής συνοχής και συναρτάται με τις υποδομές μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας. Αυτές οι υποδομές θεωρούνται αναγκαίες για την ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου και για την επίτευξη της 'εδαφικής' συνοχής.
- ▶ Στη δεύτερη αναδεικνύεται ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα θέματα χωροταξίας. Γίνεται αντιληπτό ότι η 'χωροταξία' που μπορεί να 'ασκηθεί' σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει τη μορφή ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ κοινοτικών, εθνικών και περιφερειακών αρχών σε χωροταξικά θέματα και πολιτικές. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο συνεργασίας εδράζεται η διαδικασία σύνταξης του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου.

III. Το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ) (1999)

III. Το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (1999)

Το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ) ήταν **αποτέλεσμα μιας μακράς διαδικασίας διαβούλευσης** (από τις αρχές της δεκαετίας του 1990) μεταξύ των κρατών μελών, **σε επίπεδο Υπουργών Χωροταξίας**, με την υποστήριξη της Επιτροπής Χωρικής Ανάπτυξης που συγκροτήθηκε από του συμμετέχοντες.

Η έγκριση του ΣΑΚΧ από το Άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Χωροταξίας δημοσιεύτηκε το 1999 και περιλαμβάνει δύο μέρη:

- ▶ το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τις **προτάσεις πολιτικής** και
- ▶ το δεύτερο μέρος (που θα εξετάσουμε πρώτο) διερευνά τις **τάσεις και προοπτικές χωρικής ανάπτυξης** στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αναφορά στα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, τις δημογραφικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές τάσεις, και τα «**Χωροταξικά ζητήματα ευρωπαϊκής σημασίας**».

III. Χωροταξικά ζητήματα ευρωπαϊκής σημασίας

Ως **κύριο χωροταξικό πρόβλημα** εντοπίζει τις σοβαρές οικονομικές ανισότητες στον ευρωπαϊκό χώρο, που **εμποδίζουν την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη**: δηλαδή, την αυξανόμενη συγκέντρωση του οικονομικού δυναμικού στην «καρδιά» της Ευρώπης σε σχέση με την περίμετρο.

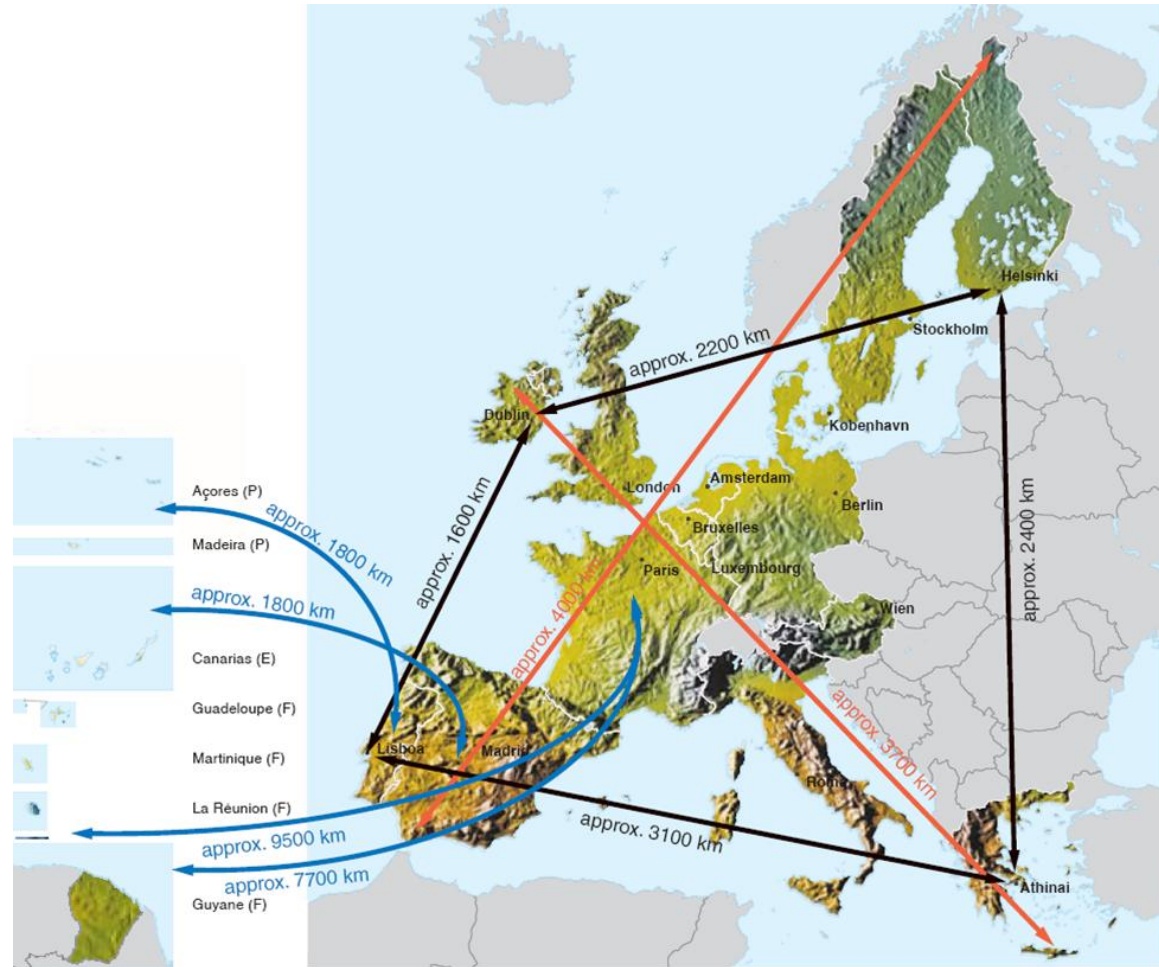
Το ΣΑΚΧ επισημαίνει τέσσερα «**χωροταξικά ζητήματα ευρωπαϊκής σημασίας**», τα οποία ασκούν πιέσεις στη χωρική ανάπτυξη της Ε.Ε.

- ▶ τάσεις αλλαγής του αστικού συστήματος (οικονομική βάση, πιέσεις στον περιαστικό χώρο, κοινωνικός διαχωρισμός)
- ▶ μεταβαλλόμενος ρόλος και λειτουργίες των αγροτικών περιοχών (αλληλεξάρτηση με αστικές περιοχές, πολυμορφία της υπαίθρου)
- ▶ μεταφορές και δίκτυα (συνοριακά προβλήματα, ανεπαρκής προσβασιμότητα, έλλειψη ολοκλήρωσης, καινοτομία και γνώση)
- ▶ φυσική και πολιτιστική κληρονομιά (πολυμορφία, φυσικές περιοχές, υδάτινοι πόροι, πολιτιστικά τοπία, πολιτιστική κληρονομιά)

III. Οι μεγάλες αποστάσεις

ΣΑΚΧ
Σχέδιο
Ανάπτυξης του
Κοινοτικού
Χώρου

III. Οι προτάσεις πολιτικής (1/2)

Η στρατηγική χωρικής ανάπτυξης του ΣΑΚΧ συναρτάται με τρεις ευρύτερους θεμελιώδεις στόχους της Ε.Ε.

- ▶ **οικονομική και κοινωνική συνοχή**
- ▶ **προστασία των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς**
- ▶ **πιο ισόρροπη ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού εδάφους**

και εκφράζεται από το τρίγωνο των στόχων που προωθούν την **ισόρροπη και βιώσιμη χωρική ανάπτυξη**

III. Οι προτάσεις πολιτικής (2/2)

Το ΣΑΚΧ θέτει τρεις κεντρικούς άξονες χωρικής ανάπτυξης

1. πολυκεντρική χωρική ανάπτυξη και νέα σχέση πόλης-υπαίθρου
2. ισότητα πρόσβασης στις υποδομές και στη γνώση
3. συνετή διαχείριση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Κάθε άξονας αναλύεται σε στρατηγικούς στόχους (βλ. τις επόμενες τρεις διαφάνειες) και κάθε στρατηγικός στόχος σε επιλογές πολιτικής.

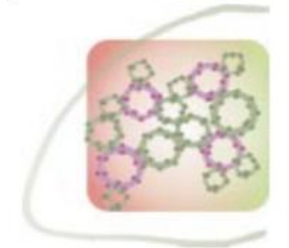
Το ΣΑΚΧ δεν είναι δεσμευτικό για τα κράτη μέλη.

- ▶ Θεωρείται ως ένα κείμενο αναφοράς για τις δράσεις (που έχουν χωρικές επιπτώσεις) των φορέων λήψης αποφάσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

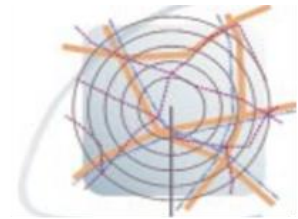
III. 1. Πολυκεντρική χωρική ανάπτυξη και νέα σχέση πόλης υπαίθρου

- 1.1. Πολυκεντρική και ισόρροπη χωρική ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο
- 1.2. Δημιουργία δυναμικών, ελκυστικών και ανταγωνιστικών πόλεων σε εθνικό επίπεδο
- 1.3. Ενδογενής ανάπτυξη διαφοροποιημένων και παραγωγικών αγροτικών περιοχών
- 1.4. Εταιρική σχέση πόλης-υπαίθρου σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

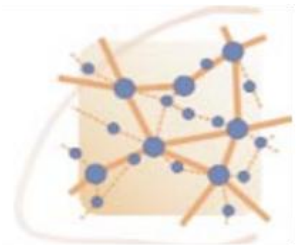

III. 2. Ισότητα πρόσβασης στις υποδομές και στη γνώση

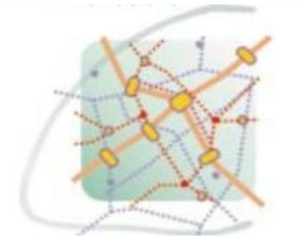
2.1. Ολοκληρωμένη προσέγγιση για βελτιωμένες συνδέσεις και πρόσβαση στη γνώση

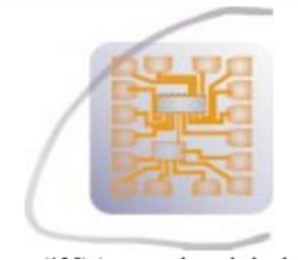
2.2. Πολυκεντρικό αναπτυξιακό μοντέλο ως βάση για καλύτερη προσβασιμότητα

2.3. Αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση της υποδομής

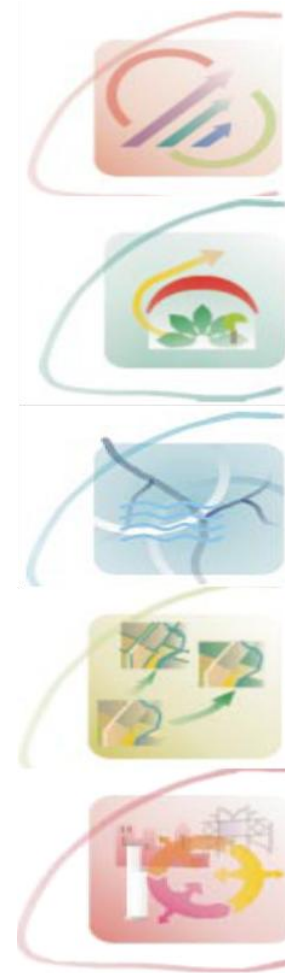

2.4. Διάχυση της καινοτομίας και της γνώσης

III. 3. Συνετή διαχείριση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

- 3.1. Φυσική και πολιτιστική κληρονομιά ως στοιχείο ανάπτυξης
- 3.2. Διαφύλαξη και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς
- 3.3. Διαχείριση των υδάτινων πόρων
- 3.4. Δημιουργική διαχείριση των πολιτιστικών τοπίων
- 3.5. Δημιουργική διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς

IV. Η συνέχεια του ΣΑΚΧ

Εδαφική Ατζέντα (2007)

Πράσινη Βίβλος για την Εδαφική Συνοχή (2008)

Εδαφική Ατζέντα 2020 (2011)

IV. Εδαφική Ατζέντα (2007)

- ▶ Η «**Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης**», που εγκρίθηκε από το Άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Χωροταξίας το 2007, αποτελεί ένα πλαίσιο μελλοντικής συνεργασίας των κρατών μελών με στόχο τη **βιώσιμη ανάπτυξη** και τη **δημιουργία θέσεων εργασίας**.
- ▶ Επιδιώκει την προώθηση μιας πολυκεντρικής εδαφικής ανάπτυξης της Ε.Ε. με σκοπό την καλύτερη χρήση των διαθέσιμων πόρων των ευρωπαϊκών περιφερειών και την εξασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής με ίσες ευκαιρίες, ανεξάρτητα από το πού ζουν οι άνθρωποι (στο ευρωπαϊκό κέντρο ή την περιφέρεια).
- ▶ Η εδαφική συνοχή θεωρείται **προϋπόθεση** για την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και την υλοποίηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής.
- ▶ Θεωρεί ουσιαστικό ζήτημα και πράξη αλληλεγγύης να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις σε όλες τις περιφέρειες ώστε να υπάρξουν **ίσες ευκαιρίες για όλους τους πολίτες** και **αναπτυξιακές προοπτικές για την επιχειρηματικότητα**.

IV. Η Πράσινη Βίβλος για την Εδαφική Συνοχή (2008)

- ▶ Η «**Πράσινη Βίβλος για την Εδαφική Συνοχή**», που εκδόθηκε από τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2008, σηματοδότησε το ξεκίνημα μιας ευρείας διαδικασίας διαβούλευσης η οποία συνεχίζεται ως σήμερα στο πλαίσιο τακτικών συνεδριάσεων στις οποίες συμμετέχουν εμπειρογνώμονες από ολόκληρη την Ευρώπη.
- ▶ Η Πράσινη βίβλος θέτει το πλαίσιο και τα θέματα προς συζήτηση **με σκοπό να προωθήσει το ζήτημα της ισόρροπης και αρμονικής ανάπτυξης** και την αντιμετώπιση των εξής προκλήσεων:
 - ▶ **Συγκέντρωση**: αντιμετώπιση των διαφορών σε σχέση με την πυκνότητα
 - ▶ **Διασύνδεση των εδαφών**: αντιμετώπιση της απόστασης
 - ▶ **Συνεργασία**: αντιμετώπιση των διαφορών
 - ▶ **Περιοχές με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά** (ορεινές, νησιωτικές, αραιοκατοικημένες)

IV. Εδαφική Ατζέντα 2020 (2011) (1/2)

Η Εδαφική Ατζέντα 2020

- ▶ συνδέεται με τη στρατηγική για την **Ευρώπη 2020** (ευφυής, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη) και
- ▶ θέλει να αντιμετωπίσει τις **προκλήσεις** που θέτουν
 - ▶ οι παγκόσμιες διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομικής κρίσης,
 - ▶ οι αυξημένες αλληλεξαρτήσεις των ευρωπαϊκών περιφερειών,
 - ▶ οι δημογραφικές και κοινωνικές αλλαγές,
 - ▶ οι διάφορες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και του περιβάλλοντος,
 - ▶ οι ανησυχίες για την ενέργεια και
 - ▶ η απώλεια βιοποικιλότητας και η ευαισθησία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και των τοπίων.

IV. Εδαφική Ατζέντα 2020 (2011) (2/2)

Η Εδαφική Ατζέντα θέτει 6 εδαφικές προτεραιότητες για να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις:

1. Προώθηση της πολυκεντρικής και ισόρροπης χωρικής ανάπτυξης
2. Ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης στις πόλεις, τις αγροτικές περιοχές και τις ειδικές κατηγορίες περιοχών
3. Χωρική ολοκλήρωση στις διασυνοριακές και διεθνικές λειτουργικές περιοχές
4. Εξασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των περιφερειών στηριγμένης σε ισχυρές τοπικές οικονομίες
5. Βελτίωση της χωρικής διασύνδεσης για άτομα, κοινότητες και επιχειρήσεις
6. Διαχείριση και διασύνδεση των οικολογικών και πολιτιστικών αξιών των περιφερειών

V. Η χωροταξία και η εδαφική συνοχή
ως διακρατική συνεργασία
στο πλαίσιο του κύριου κορμού της πολιτικής συνοχής

V. Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μέσω της πολιτικής συνοχής έχουν προωθηθεί στην Ελλάδα τα **Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)** και πρόσφατα το **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)**:

- ❑ Α΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης **1989-1993**
- ❑ Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης **1994-1999**
- ❑ Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης **2000-2006**
- ❑ Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς **2007-2013**

και τα αντίστοιχα τα **Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ)** εφαρμογής για κάθε περίοδο που είναι δύο ειδών:

- ❑ κατά **τομέα** (π.χ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος)
- ❑ κατά **περιφέρεια** (π.χ. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας)

Αυτή την περίοδο ετοιμάζονται τα προγράμματα της περιόδου **2014-2020**

V. Τύποι Προγραμμάτων της περιόδου Προγραμματισμού 2007-2013

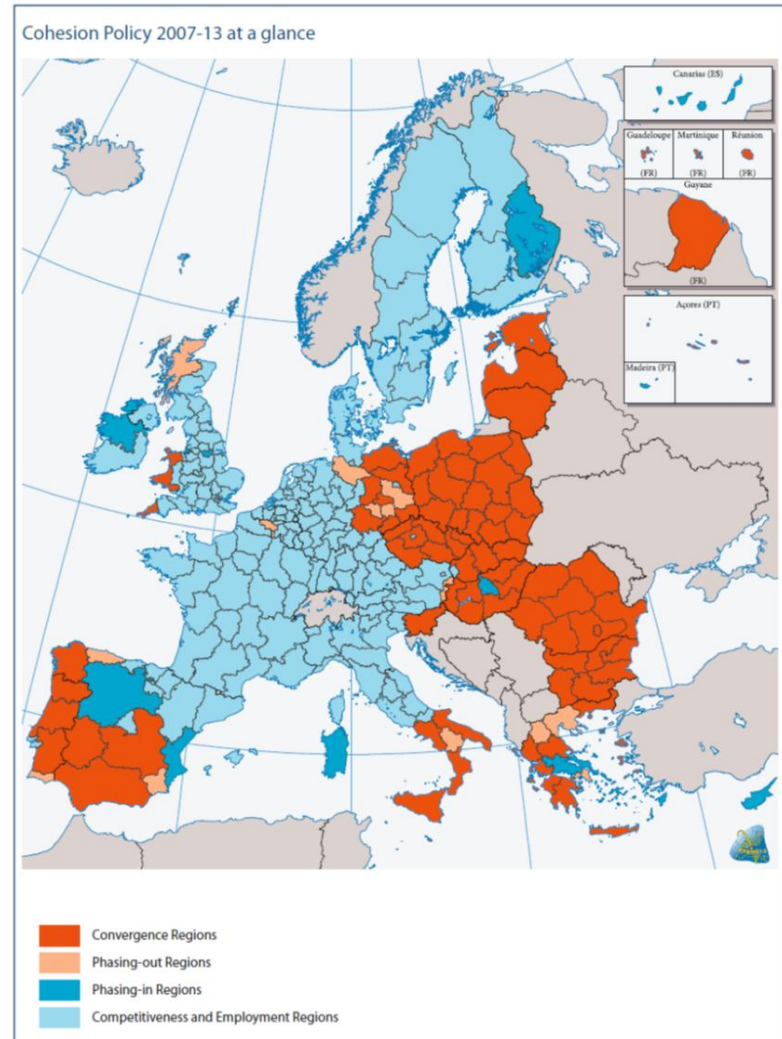
Στόχος «Σύγκλιση»	
Περιφερειακά και εθνικά προγράμματα	Περιφέρειες «σύγκλισης» με κατά κεφαλή ΑΕΠ <75% της ΕΕ-25
	Περιφέρειες «σταδιακής μείωσης» (phasing-out) με κατά κεφαλή ΑΕΠ >75% της ΕΕ-25 και κατά κεφαλή ΑΕΠ <75% της ΕΕ-15
Ταμείο Συνοχής	Κράτη-μέλη («χώρες συνοχής») με κατά κεφαλή ΑΕΠ <90% ΕΕ-25
Στόχος «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση»	
Περιφερειακά προγράμματα	Τα κράτη μέλη προτείνουν κατάλογο περιφερειών
	Περιφέρειες «σταδιακής ένταξης» (phasing-in) που καλύπτονταν από το Στόχο 1 την περίοδο 2000-06 και δεν καλύπτονται από το Στόχο «Σύγκλιση»
Εθνικά προγράμματα	Απασχόληση
Στόχος «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»	
α) διασυνοριακά προγράμματα β) διακρατικά προγράμματα γ) δίκτυα διαπεριφερειακής συνεργασίας	α) συνοριακές περιφέρειες β) ευρύτερες περιφέρειες διακρατικής συνεργασίας

V. Επιλέξιμες περιοχές της πολιτικής συνοχής 2007-13 (1/3)

**Περιφέρειες του Στόχου
«Σύγκλιση»**

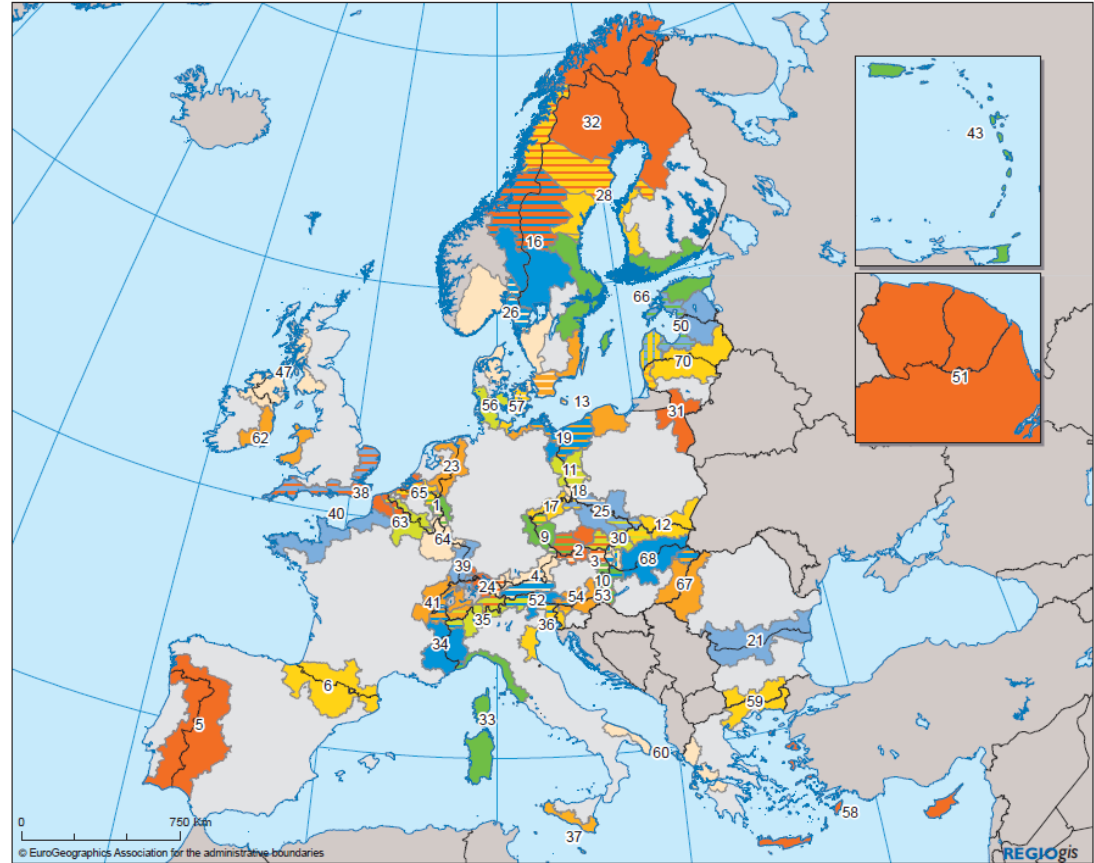
**Περιφέρειες του Στόχου
«Ανταγωνιστικότητα
και Απασχόληση»**

V. Επιλέξιμες περιοχές της πολιτικής συνοχής 2007-13 (2/3)

Περιφέρειες του Στόχου
«Ευρωπαϊκή εδαφική
συνεργασία»

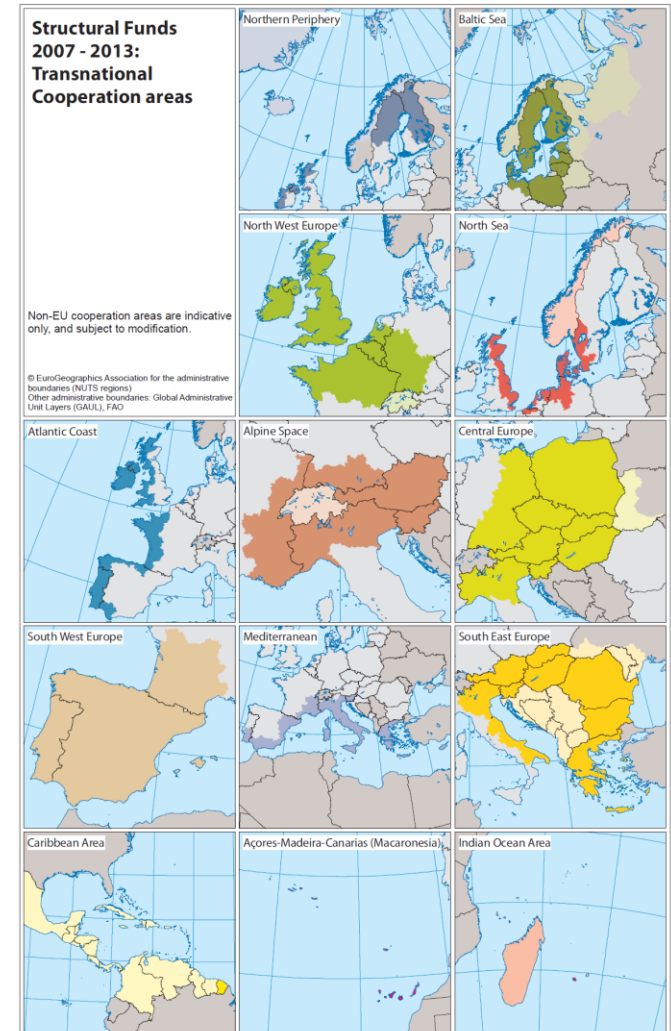
INTERREG IVA
Περιοχές διασυνοριακής
συνεργασίας

V. Επιλέξιμες περιοχές της πολιτικής συνοχής 2007-13 (3/3)

Περιφέρειες του Στόχου
«Ευρωπαϊκή εδαφική
συνεργασία»

INTERREG IVB
Περιοχές διεθνικής
συνεργασίας

V. Στόχος Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (INTERREG IV)

- ▶ Η διασυνοριακή συνεργασία αφορά τις περιφέρειες που βρίσκονται κατά μήκος των συνόρων των κρατών μελών, Η συνεργασία αναφέρεται στην ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων μέσω κοινών στρατηγικών για τη βιώσιμη εδαφική ανάπτυξη.
- ▶ Η διεθνική συνεργασία επιδιώκει την προώθηση της ευρωπαϊκής χωρικής ολοκλήρωσης μέσω συνεργασιών σε ευρύτερες ενότητες γειτονικών περιφερειών. Η συνεργασία αναφέρεται στη σύσταση δικτύων και δράσεων που συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη και εστιάζεται σε θέματα καινοτομίας, περιβάλλοντος, προσβασιμότητας και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- ▶ Η διαπεριφερειακή συνεργασία εστιάζεται σε θέματα καινοτομίας και οικονομίας της γνώσης, περιβάλλοντος και πρόληψης κινδύνων, στην ανταλλαγή εμπειριών και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών μεταξύ άλλων και για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Γενικότερα για την πολιτική συνοχής της Ε.Ε.

- ▶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index_el.cfm

Ειδικότερα για την εδαφική συνοχή

- ▶ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/cohesion/index_el.cfm

Σε όλα τα βιβλία που υποστηρίζουν το μάθημα εμφανίζεται το ζήτημα της χωροταξίας και της εδαφικής συνοχής, αλλά απασχολεί ως αποκλειστικό αντικείμενο τα βιβλία:

- ▶ Γιαννακούρου Γ. (2008), *Η Χωροταξία στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Εθνικές πολιτικές και ευρωπαϊκή διακυβέρνηση*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- ▶ Καμχής Μ. (2007), *Η Ενοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου 1986-2006: Ένα σχεδιαστικό εγχείρημα μεγάλης κλίμακας*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- ▶ καθώς και ορισμένα άρθρα από το βιβλίο:
 - ▶ Καυκαλάς Γ. (2004), *Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης, Θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 19

ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union,

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, σελ.56, © European Communities, 1999 Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Διαφάνεια 20

ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union,

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, σελ. 10, © European Communities, 1999 Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Διαφάνεια 22

ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union,

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, σελ. 20, 22, 23, 25, © European Communities, 1999 Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 23

ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union,

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, σελ. 26, 28, 29, © European Communities, 1999 Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Διαφάνεια 24

ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union,

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, σελ. 30-34, © European Communities, 1999 Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Διαφάνεια 33

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_el.htm, © Ευρωπαϊκή Ένωση, 1995-2015, Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 34

<http://www.interreg.gr/en/european-territorial-cooperation.html>, © Ευρωπαϊκή Ένωση, 1995-2015, Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Διαφάνεια 35

<http://www.interreg.gr/en/european-territorial-cooperation.html>, © Ευρωπαϊκή Ένωση, 1995-2015, Reproduction is authorised, provided the source is acknowledged

Τέλος Μαθήματος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφάνια
Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

